

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ ПРОЯВУ ПРОТИПРАВНОЇ ПОВЕДІНКИ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Корнієнко М. В., Сухарева А. О.

Метою статті є аналіз та характеристика міжнародного досвіду подолання протиправної поведінки в дитячому середовищі на прикладі Великої Британії, Німеччини, Франції, Італії. Проаналізовані основні риси та механізми реалізації подолання протиправної поведінки серед дітей. Доведено, що ефективне здійснення профілактичних заходів впливає на попередження вчинення правопорушень і конфліктів у дитячому середовищі, попередження соціальної проблеми та подолання окремих її факторів.

Визначені основні суб'єкти органів державної влади нашої країни, що здійснюють профілактику правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку. Запропоновані висновки, з урахуванням міжнародного досвіду, з метою правового регулювання та вдосконалення механізму подолання прояву протиправної поведінки в дитячому середовищі нашої країни.

Встановлено, що одним із вкрай важливих кроків у напрямку профілактики правопорушень серед підлітків та формування безпечного простору для дітей є впровадження практики застосування інституту медіації, зокрема в діяльність інспекторів ювенальної превенції. Наголошено на тому, що поліцейські ювенальної превенції та інші суб'єкти, обов'язком яких є подолання протиправної поведінки серед неповнолітніх, мають бути обізнані в особливостях відновного правосуддя, опанувати стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях в якості миротворця, вдосконалювати навички посередництва у розв'язанні конфліктів в підлітковому середовищі та на практиці навчитися примирювати конфліктуючі сторони.

Ключові слова: європейський досвід, ювенальна медіація, профілактика правопорушень, діти.

Kornienko M. V., Sukharieva A. O. European experience of overcoming the manifestation of illegal behavior in the children's environment

The purpose of the article is to analyze and characterize the international experience of overcoming illegal behavior in the children's environment on the example of Great Britain, Germany, and France, Italy. The main features and implementation mechanisms of overcoming

illegal behavior among children are analyzed. It has been proven that the effective implementation of preventive measures affects the prevention of offenses and conflicts in the children's environment, the prevention of social problems and the overcoming of some of its factors.

The main subjects of the state authorities of our country, which carry out the prevention of offenses among persons who have not reached the age of eighteen, have been determined. Conclusions are proposed, taking into account international experience, with the aim of legal regulation and improvement of the mechanism for overcoming the manifestation of illegal behavior in the children's environment in our country.

It was established that one of the extremely important steps in the direction of prevention of delinquency among teenagers and the formation of a safe space for children is the implementation of the practice of using the institution of mediation, in particular, in the activities of juvenile prevention inspectors. It is emphasized that juvenile prevention police officers and other subjects whose duty it is to overcome illegal behavior among minors should be familiar with the peculiarities of restorative justice, master the strategies of behavior in conflict situations as a peacemaker, improve mediation skills in resolving conflicts in the adolescent environment, and in practice learn to reconcile conflicting parties.

Key words: European experience, juvenile mediation, crime prevention, children.

Постановка проблеми та її актуальність. В українській та міжнародній науковій спільноті тема прояву протиправної поведінки неповнолітніх завжди привертала увагу науковців, дослідників, практичних працівників правоохоронної системи, міжнародних європейських організацій, оскільки саме з цією віковою групою суспільство пов'язує своє сучасне та майбутнє. Поряд із цим ще більшої актуальності набуває проблематика подолання протиправної поведінки у дитячому середовищі, оскільки подолати девіантну поведінку правопорушника значно складніше, ніж попередити її появу, тим паче якщо правопорушник - це дитина, у якій в силу вікових особливостей психологічний, моральний стан ще не має стійкого формування.

Існують ризики для життя і здоров'я дитини, які виникають із зовнішніх обставин, внутрішньо сімейних факторів. Тому виникає необхідність все частіше говорити та проводити саме профілактичну роботу з неповнолітніми на всіх рівнях розвитку дитини: у дошкільному віці (у закладах дошкільної освіти), у молодшому та підлітковому віці (школі, родині, позашкільних інституціях), юнацькому віці (школі, вищих навчальних закладах).

Запорукою зниження рівня вчинення правопорушень в дитячому середовищі є ефективний вибір форм та методів профілактичних заходів, своєчасне виявлення причин та умов, що призводять до протиправної поведінки дітей, якісне планування і проведення необхідних профілактичних заходів. Вітчизняна система превентивних заходів щодо неповнолітніх потребує вдосконалення та впровадження інноваційних програмних заходів, саме тому є корисним вивчення й запровадження зарубіжного досвіду у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Предмет даного дослідження частково висвітлено у працях українських правознавців. Так, Парфанович І.І., Крутий К.Л., Кузьма І.І. розглянули девіантну поведінку в контексті соціалізації дітей, стадії деформації розвитку особистості та класифікацію видів девіантної поведінки дітей [1, с. 245]. Л.М. Вольнова здійснила аналіз психобіологічних та індивідуально-психологічних чинників поведінкових девіацій неповнолітніх, деталізувала особливості профілактичних видів девіантної поведінки неповнолітнього [2, с. 188]. Юзікова Н.С. здійснила аналіз зарубіжного досвіду програмних заходів корекції та запобігання злочинній поведінці неповнолітніх [3, с. 197]. Мураненко К.Ю. звернула увагу на процес становлення системи профілактики правопорушень серед неповнолітніх на прикладі Великобританії, Франції, Німеччини, Японії, це дало змогу встановити автору, що профілактика правопорушень неповнолітніх поєднує каральну та ресоціалізаційну моделі [4, с. 87]. Йосипів А.О. розглянув профілактику правопорушень дітьми у Великій Британії та Америці, автор дійшов висновку, що повна безконтрольність з боку батьків, їхня байдужість, педагогічна безграмотність призводять до маргіналізації неповнолітніх, що вчиняють різні правопорушення [5, с. 381].

Однак наведені дослідження або частково розкривають особливості міжнародного досвіду подолання прояву протиправної поведінки в дитячому середовищі, або не враховують положення оновленого міжнародного та національного зако-

нодавства у цій сфері. На сьогодні існує потреба в дослідженні та деталізації форм та методів подолання прояву протиправної поведінки серед неповнолітніх з урахуванням досвіду міжнародних країн задля ефективного зниження прояву вчинення правопорушень дітьми в нашій країні.

Метою статті є тлумачення нормативно-правового забезпечення профілактичної діяльності суб'єктами захисту прав дітей, дослідження особливостей досвіду міжнародних країн світу щодо подолання прояву протиправної поведінки в дитячому середовищі, формулювання власного бачення механізмів подолання прояву протиправної (девіантної) поведінки серед неповнолітніх.

Виклад основного матеріалу. Часто дитина не усвідомлює тяжкості своїх вчинків, не володіє знаннями у правовій сфері, не обізнана щодо юридичної відповідальності та наслідків за свої неправомірні вчинки. На неї великий вплив мають вихователі, педагоги, шкільне середовище, сімейне оточення. Дитина залишається дитиною навіть тоді, коли оступилась та вчинила погано. Інколи через відсутність життєвого досвіду, перебування у складних життєвих обставинах, позбавлення батьківського піклування, неспроможність правильно й об'єктивно оцінити ситуацію, в якій опинився підліток, він вступає у конфлікт із законом.

Запорукою зниження рівня вчинення правопорушень в дитячому середовищі є ефективний вибір форм та методів профілактичних заходів, своєчасне виявлення причин та умов, що призводять до протиправної поведінки дітей, якісне планування і проведення необхідних профілактичних заходів.

Основними суб'єктами, що здійснюють профілактику правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку, є представники органів державної влади, серед них:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сім'ї та дітей, орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері сім'ї та дітей, відповідні структурні підрозділи обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських і районних у містах рад;

2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції;

3) школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти;

4) центри медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я;

5) спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України;

6) притулки для дітей;

7) центри соціально-психологічної реабілітації дітей;

8) соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка) [6].

На сьогодні також поруч з державними фахівцями ефективну профілактичну роботу здійснюють волонтери, міжнародні громадські організації, представники церкви.

Серед представників органів державної влади важливу роль в цьому напрямку відіграють підрозділи Національної поліції України, які здійснюють заходи як загальної, так і індивідуальної профілактики. В системі Національної поліції основним суб'єктом, який виконує повноваження з профілактики правопорушень у дитячому середовищі, є підрозділи ювенальної превенції. Оскільки саме їхня діяльність спрямована на запобігання вчиненню дітьми правопорушень, виявлення причин та умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення.

Перелік нормативно-правових актів, що становить правову основу проведення профілактичних заходів як метод впливу на поведінку неповнолітніх підрозділами Національної поліції доводить, що профілактична робота займає вагоме місце серед завдань, які виконують підрозділи Національної поліції, оскільки ефективно проведення відповідних заходів впливають на попередження вчинення правопорушень і конфліктів у дитячому середовищі, попередження соціальної проблеми чи подолання окремих її факторів.

Можемо виділити основне нормативно-правове забезпечення здійснення профілактичної діяльності суб'єктами захисту прав дітей:

1) Закон України Про Національну поліцію, ст. 23 передбачає: «Поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень»;

2) статтею 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначено, що уповноважені підрозділи органів Національної поліції зобов'язані виявляти причини та умови, які сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення;

3) Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», ст. 10 «взяття на профі-

лактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи»;

4) статтею 5 Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України закріплено «діяльність підрозділів НПУ, спрямована на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень».

Для більш ефективного подолання проявів протиправної поведінки в дитячому середовищі вважаємо за необхідне звертатися до механізмів міжнародних країн світу, враховуючи їхній досвід. Оскільки більшість європейських країн світу розробляють та мають дієві соціальні та правові програми, спрямовані на попередження вчинення правопорушень дітьми.

Так, наприклад, Велика Британія має давні усталені традиції соціально-правового захисту дітей, схильних до девіантної поведінки, має значні здобутки в дослідженні проблеми підготовки соціальних працівників до професійної діяльності, в тому числі до роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки.

Встановлено, що у британській науковій психолого-педагогічній літературі поняття «діти, схильні до девіантної поведінки» має низку синонімічних визначень: «діти групи ризику», «важкі», «проблемні», «конфліктні», «дезадаптовані», «педагогічно занедбані», «з відхиленнями у поведінці» тощо. Як відомо, багатьом дітям можуть бути властиві тимчасові відхилення у поведінці. Зазвичай, вони легко долаються зусиллями батьків, вихователів, вчителів. Однак поведінка певної частини дітей виходить за рамки допустимих пустощів та проступків і виховна робота з ними відбувається з труднощами, не приносить бажаного успіху. Вони не тільки не мають інтересу до навчання, школи, не знаходять спільної мови з оточуючими, але й систематично здійснюють різні хуліганські вчинки, правопорушення, не реагують на зауваження. Ці діти здебільшого не приховують антисоціальної спрямованості своєї поведінки (паління, вживання алкогольних напоїв, дрібні крадіжки, зухвалість, жорстокість тощо) [7, с. 205].

Сьогодні у Великій Британії для подолання прояву девіантної поведінки дітей особливу увагу звертають на підготовку фахівців, діяльність яких спрямована на роботу з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень. В процесі підготовки працівників особлива увага звертається на отримання конкретних знань, умінь та навичок надавати допомогу дітям, які стикнулися з важкими життєвими обставинами. Безпосередньо це сто-

сується необхідності вмінти застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці; тренування навичок щодо налагодження стосунків як з дітьми, так і з дорослими особами шляхом спілкування, спостереження, вміння слухати.

Також спеціалізовані навчальні заклади Великої Британії навчають готувати звіти для суду; представляти клієнтів і допомагати їм відстоювати свої права; мати справи з індивідами, які можуть перебувати у стресовому стані; виявляти ознаки осіб, що вказують на ризики та вміння оцінювати ступінь цих ризиків; оцінювати потреби дитини та надавати практичну допомогу; залучати інших спеціалістів, діяльність яких спрямована на захист прав дітей; грамотно застосовувати правові норми; співпрацювати з батьками заради спільної мети - перевиховання та захисту прав їхніх неповнолітніх дітей тощо.

Навчальні заклади вищої освіти Великої Британії мають досить широкі повноваження в організації навчального процесу, тому зміст і форми підготовки майбутніх фахівців в різних закладах можуть дещо відрізнятися. Проте підготовка обов'язково будується відповідно до вимог Національних рад з питань надання соціальних послуг у кожній з чотирьох адміністративно-політичних частин країни [8, с. 100].

У соціальній роботі з дітьми, схильними до девіантної поведінки, британці мають такі переконання: у центрі уваги фахівців має бути дитина; дитина розглядається в контексті сім'ї; батьківство - найвідповідальніший обов'язок; найкращий спосіб допомогти дитині - підтримати її сім'ю; кожна сім'я потребує підтримки і має отримати шанс змінитися на краще; сім'я (біологічна) є оптимальним середовищем для гармонійного розвитку дитини; безпека дитини - найголовніше; ніякі обставини не можуть стати причиною жорстокого поводження з дитиною; сім'я має право на захист власних культурних, етнічних та релігійних традицій; неадекватне втручання може порушити цілісність сім'ї та її функціонування; сім'я, яка на перший погляд є безнадійною, може змінюватися та розвиватися за наявності ресурсів; потрібно співпрацювати з сім'єю, надати їй можливість взяти відповідальність за зміни, а не вирішувати проблеми за неї; вилучати дитину з сім'ї можна лише тоді, коли це необхідно для її захисту, коли здійснені всі можливі профілактичні заходи; не можна формувати негативне ставлення дитини до батьків; необхідно поважати і підтримувати право індивіда на власний вибір і рішення незалежно від життєвих цінностей і способу життя.

Аналізуючи систему підготовки майбутніх працівників, діяльність яких спрямована на роботу з дітьми з проявами девіантної поведінки, хочемо зазначити, що такі підготовлені працівники відіграють провідну роль у захисті найбільш вразливої верстви населення - дітей. Британські вчені зазначають важливість і необхідність вивчення базової групи дисциплін у підготовці працівників до роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки.

Вважаємо за доцільне перейняти досвід Великої Британії й запровадити у навчальний процес вітчизняних навчальних закладів. Програма для підготовки працівників, які займаються профілактичними заходами та захистом прав дітей, повинна містити життєві цінності й необхідні теоретичні й практичні знання, які б надали можливість у майбутньому таким суб'єктам захисту прав дітей оволодіти знаннями, уміннями та розумінням того, що їм доведеться вирішувати нагальні проблеми захисту прав неповнолітніх.

Також необхідно актуалізувати питання належної, обов'язкової підготовки підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з дітьми в органах Національної поліції. Проводити з ними тренінги, курси підвищення кваліфікації, вебінари з проблемних питань щодо подолання прояву девіантної поведінки в дитячому середовищі, де б кожен мав можливість відпрацювати навички під час виконання практичних вправ, ситуаційних задач, сценаріїв, квестів тощо.

У свою чергу, профілактика правопорушень серед дітей у Німеччині здійснюється на каральному підході та ресоціалізаційному підході (пошук причин та профілактика правопорушень серед дітей). Звертаємо увагу, що каральний підхід у системі профілактики правопорушень неповнолітніх реалізовується крізь утворені спеціальні комісаріати, які займаються категорією справ, у яких частіше за все фігурують діти. На управління поліції покладається контроль та координаційна робота за неповнолітніми, які вчинили протиправні вчинки. А також аналіз причин та умов, що спонукають дітей до вчинення протиправних дій. Позитивним є те, що саме за результатами цих досліджень здійснюється підготовка та перепідготовка суб'єктів, які займаються захистом прав дітей, а також впроваджуються в навчальний процес.

Водночас на інших землях ФРН спостерігається більш м'який підхід до малолітніх правопорушників. На території землі Нижня Саксонія поліція при розслідуванні справ про правопорушення неповнолітніх працює в тісному контакті з іншими

соціальними службами. На землі Саар з правопорушниками підлітками працюють жінки-поліцейські, які проходять курс спеціальної підготовки. Досить високий рівень здійснення профілактики дитячої злочинності досягнутий в Західному Берліні. Для роботи з неповнолітнім у складі управління поліції створений спеціальний комісаріат, який здійснює реагування на всі доноси та протоки стосовно дітей. Працівники комісаріату не тільки розслідують справи й проводять профілактичну роботу з неповнолітніми [4, с. 90].

В основу стратегії профілактики правопорушень неповнолітніх у Німеччині покладено позицію, згідно з якою схильність дитини до правопорушень є тимчасовим проявом, а репресивні заходи лише негативно впливають на становлення особистості. Проте зважаючи на розвиненість німецької системи правоохоронних органів з питань розслідування злочинів неповнолітніх, варто зазначити, що каральний підхід також є значущим, однак основний акцент все ж здійснено на пошуку причин та профілактиці правопорушень серед дітей, що є характерними ознаками ресоціалізаційного підходу.

Нам імпонує профілактична система Франції. Так, наприклад, особливістю французької моделі ювенальної юстиції є те, що суддя є тим суб'єктом який займається не тільки правопорушниками, але й дітьми, які потрапили у соціально небезпечну ситуацію, ще до здійснення протиправного діяння. Така процедура відбувається поза судовою залом суду, безпосередньо в кабінеті судді, під час якої суддя намагається встановити контакт з неповнолітнім, а потім спільно з представником соціальної служби й дитиною шукають шляхи виходу з ситуації, що склалася.

До формальної судової процедури суддя вдається досить рідко, коли всі інші можливості вичерпані. Саме тому французьке ювенальне правосуддя інколи називають «кабінетним правосуддям». Французька система профілактики правопорушень серед дітей є прикладом реституційного підходу. В даному випадку увага акцентується на можливостях відновлювального правосуддя та медіації у правових стосунках з метою профілактики правопорушень неповнолітніх. Важливе місце у сфері профілактики правопорушень серед дітей займає Управління юридичним захистом молоді, яке належить до Управління міністерства юстиції Франції. Основними завданнями управління є виховання неповнолітніх та попередження вчинення ними правопорушень, виховання і навчання неповнолітніх, які вчинили пра-

впорушення, а також робота з повнолітніми, які не досягли 21 року, або мають певні проблеми в житті. Крім того, управлінню належить функція контролю за адміністративною, фінансовою та педагогічною діяльністю служб юридичного захисту молоді [4, с. 95].

У структурі Національної поліції Італії при територіальних управліннях у кожній комуні існують спеціалізовані підрозділи для роботи з дітьми, так звані «Офіси для неповнолітніх» (італ. *Ufficio minori*), які створені у 1996 році з метою оперативного реагування на проблеми дітей, які опинилися у скруті, та їхніх сімей. До повноважень цих підрозділів належить робота з неповнолітніми правопорушниками та жертвами злочинів, а також: у випадках відмови батьків від дітей; для запобігання дитячої порнографії та проституції, експлуатації дитячої праці, сексуального насильства над неповнолітніми; для виявлення фактів вживання або реалізації неповнолітнім наркотичних засобів; поганого поведження з дітьми; шкільного булінгу. На виконання цих завдань поліцейські функціонери офісів для неповнолітніх у співпраці з Міністерством освіти у школах та університетах проводять профілактичну роботу в напрямку ювенальної правоохорони, в основному через реалізацію спеціальних програм [9].

Таким чином, спеціальні підрозділи італійської поліції по роботі з дітьми є елементом системи ювенальної юстиції, який перебуває у тісній взаємодії з органами публічної адміністрації, системою судочинства та інститутами громадянського суспільства. Діяльність цих поліцейських підрозділів за свою суттю є підрозділами ювенальної превентивної діяльності та медіації.

На території нашої держави серед наукової спільноти та практикуючих юристів вже також протягом тривалого часу використовуються терміни «відновне правосуддя», «медіація», «примирення», «посередництво». Медіація - позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [10].

Враховуючи досвід європейських країн, де медіація з неповнолітніми офіційно проводиться значно раніше, ніж у нашій країні, вважаємо, що одним із вкрай важливих кроків у напрямі профілактики правопорушень серед підлітків та формування безпечного простору для дітей є впровадження практики застосування інституту медіації, зокрема в діяльність інспекторів ювенальної превенції.

Із цією метою поліцейські ювенальної превенції та інші суб'єкти, обов'язком яких є подолання протиправної поведінки серед неповнолітніх, мають бути обізнані в особливостях відновного правосуддя, опанувати стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях в ролі миротворця, вдосконалювати навички посередництва у розв'язанні конфліктів в підлітковому середовищі та на практиці навчитися примирювати конфліктуючі сторони. Слушно зазначила О.І. Безпалова: «Ювенальні поліцейські мають стати не лише професійними медіаторами, а й навчати медіації підлітків» [11, с. 23].

Таким чином, прийняття Закону України «Про медіацію» слугувало початком приведення чинного законодавства Україні щодо альтернативного вирішення спорів у відповідність зі стандартами Європейського Союзу. Варто зазначити, що впровадження медіації в діяльність поліцейських ювенальної превенції є новою практикою для нашої держави, за допомогою якої є змога виявляти приховані факти конфліктних ситуацій між підлітками, є можливість залучати дітей до самостійного вирішення конфліктів, що дає змогу своєчасно й ефективно запобігти тяжким наслідкам, знизити загальний рівень правопорушень серед підлітків. Застосування медіаційної процедури сприятиме встановленню нових позитивних відносин поліції з неповнолітніми, наслідком чого буде підвищення рівня довіри населення до діяльності поліції, що є одним з важливим показником ефективності її роботи.

Аналіз механізмів попередження правопорушень серед неповнолітніх доводить, що ефективність подолання прояву протиправної поведінки в дитячому середовищі залежить від зусиль єдиної, скоординованої, цілісної системи державних органів влади у даному напрямку, який є актуальним і має пріоритет у всіх країнах світу. Великобританія є яскравим прикладом громадсько-інтегративного підходу профілактики правопорушення неповнолітніх, Франція має яскраво виражені ознаки республіканської моделі, у Німеччині, окрім ресоціалізацій, увага приділяється й каральному аспекту.

Вважаємо, що в нашій державі ефективна система профілактики правопорушень серед дітей має поєднувати ознаки різних механізмів профілактики зарубіжних країн.

З урахуванням вищезазначеного міжнародного досвіду з метою правового регулювання та вдосконалення механізму подолання прояву протиправної поведінки в дитячому середовищі пропонуємо науковій спільноті такі висновки:

1) доведено, що ефективне здійснення профілактичних заходів впливає на попередження вчинення правопорушень і конфліктів у дитячому середовищі, попередження соціальної проблеми та подолання окремих її факторів;

2) у Німеччині профілактика правопорушень неповнолітніх поєднує каральну та ресоціалізаційну моделі;

3) громадсько-інтеграційна модель профілактики правопорушень відображена у законодавстві Великобританії; досвід Великої Британії показує, що діти, схильні до девіантної поведінки, – це категорія дітей, яка вимагає особливої уваги з боку педагогів, вихователів, соціальних педагогів, соціальних працівників та інших фахівців;

4) враховуючи досвід Франції, пропонуємо уповноважити судові органи (або створити спеціалізовані суди), які залучались би до проведення профілактики правопорушень неповнолітніх та відігравали у системі профілактики правопорушень неповнолітніх організуючу та координуючу роль;

5) визнаючи більшу ефективність саме попередження правопорушень, ніж його подолання, пропонуємо приділяти увагу й застосовувати відносно правосуддя (медіацію) з дітьми, як це робить більшість країн Європи;

6) позитивним є досвід Великої Британії, який можна запозичити, де ставлення до неповнолітніх правопорушників виражене в найбільш сприятливій формі, створенні в системі правоохоронних органів підрозділи, які представляють структуру з числа кваліфікованих педагогів, психологів, а також інших вузькопрофільних спеціалістів.

Література

1. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід : монографія / О. Янкович, О. Кікінежді, І. Козубовська, В. Поліщук, Г. Радчук та ін. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2018. 300 с.

2. Вольнова. Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. Ч. 1. Теоретична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. Київ, 2016. 188 с.

3. Юзікова Н.С. Формування програмних заходів корекції та запобігання злочинній поведінці неповнолітніх: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. 2014. № 7. С. 195-198.

4. Мураненко К.Ю. Зарубіжний досвід профілактики правопорушень серед неповнолітніх. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. № 2(22). 2019. С. 85-98.

5. Йосипів А.О. Зарубіжний досвід запобігання злочинам, що вчиняють неповнолітні з маргінального середовища. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1(15). С. 381-392.

6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України, Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 6, ст. 35

7. Coleman J., Hagell A. (Ed). *Adolescence, Risk and Resilience: Against the Odds*. Chichester, the UK: John Wiley and Sons, 2007. 205 p.

8. Ferguson I., Lavalette M. Crisis, Austerity and the Future(s) of Social Work in the UK. *Critical and Radical Social Work*. 2013. 1(1). P. 95-110.

9. Ufficio minori. URL: https://www.poliziadistato.it/articolo/ufficio-minori-2?fbclid=IwAR3CTDdtpGhckn9qi_ClMP3tCQxsrwhwk0m5GFIW9cJZz_6oe6LwqCoDPhw.

10. Про медіацію : Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX - ВР. *Відомості Верховної Ради України, Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2022. № 7, ст. 51.

11. Безпалова О.І. Особливості впровадження практики медіації в діяльності органів поліції щодо профілактики випадків насильства у дитячому середовищі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 21-25.

Корнієнко М. В.,
доктор юридичних наук, професор,
проректор
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Сухарєва А. О.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративної
діяльності поліції
Одеського державного університету
внутрішніх справ